

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin
2007-ci il 23 iyul tarixli İ-73/1
nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir

**“BORCLARA AİD EDİLƏN XƏRCLƏR ÜZRƏ”
KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 13 № li
MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI**

**Bakı şəhəri
2007-ci il**

MÜNDƏRİCAT

ÜMUMİ MÜDDƏALAR	3
ƏSAS ANLAYIŞLAR	3
TANINMA.....	4
QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ.....	6
Əlavə 1 – “Borclara aid edilən xərclər” adlı 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə	7

“BORCLARA AİD EDİLƏN XƏRCLƏR ÜZRƏ” KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 13 № li MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Standartın təyinatı

1. Bu standart Azərbaycan Respublikasının Mühasibat Uçotu haqqında Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış və “Borclar üzrə məsrəflər” adlı 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır.

Məqsəd

2. Bu Standartın məqsədi borclara aid edilən məsrəflərin mühasibat uçotunda əks etdirilməsi qaydasının müəyyən edilməsindən ibarətdir. Bu Standart kvalifikasiya olunan aktivin alınması, inşası və istehsalına birbaşa aid edilən borclar üzrə məsrəflərin kapitallaşdırılmasını tələb edir.

Standartın tətbiqi sahəsi

3. Bu standart, Uçot Qaydaları nəzərə alınmaqla maliyyə hesabatlarını “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 10-cu maddəsinə əsasən hazırlayan kommersiya təşkilatları tərəfindən tətbiq edilir.
4. Mühasibat uçotunu tənzimləyən qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, hazırkı standart tətbiq edilir.
5. Bu Standart borclar üzrə məsrəflərin mühasibat uçotunda əks etdirilməsi məqsədilə tətbiq olunmalıdır.
6. Bu standart, öhdəlik kimi təsnif olunmayan səhmdar kapitalı (imtiyazlı səhmlər daxil olmaqla) ilə əlaqədar faktiki və ya fərz olunan xərclərə tətbiq olunmur.

ƏSAS ANLAYIŞLAR

7. Bu Standartda istifadə olunan terminlər aşağıdakı mənaları ifadə edir:
Borclar üzrə məsrəflər müəssisə tərəfindən maliyyə vəsaitlərinin borca götürülməsi ilə əlaqədar yaranmış faizlər və onunla bağlı digər məsrəflərdir.
Kvalifikasiya olunan aktiv təyinatı üzrə istifadəyə və ya satışı hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxt müddətinin tələb olduğu aktivdir.
8. Borclar üzrə məsrəflərə aşağıdakılar daxil ola bilər, lakin bu məsrəflər aşağıdakılarla məhdudlaşmır:
  - (a) bank overdraftı və qısamüddətli və uzunmüddətli borclar üzrə faizlər;
  - (b) borclar ilə bağlı endirimlər və ya mükafatların amortizasiyası;

- (c) borcların alınmasının təşkili ilə bağlı çəkilmiş əlavə məsrəflərin amortizasiyası;
  - (ç) "İcarə üzrə" 14 Nəli Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq tanınan maliyyə icarəsi ilə bağlı maliyyə xərcləri; və
  - (d) onların faiz xərclərinə düzəliş kimi qəbul edildiyi dərəcədə, xarici valyutada götürülmüş borclardan yaranan məzənnə fərqləri.
9. İnvestisiyalar və təkrarlanan əsasda qısa müddət ərzində gündəlik olaraq və ya başqa şəkildə böyük həcmdə istehsal olunan ehtiyatlar kvalifikasiya olunan aktivlər sayılır. Əldə olunduqda təyinatı üzrə istifadəyə və ya satışa hazır olan aktivlər həmçinin kvalifikasiya olunan aktivlər deyildir.

TANINMA

- 10 Kvalifikasiya olunan aktivin alınması, inşası və ya istehsalı ilə birbaşa əlaqəli olan borclar üzrə məsrəflər həmin aktivin ilkin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılmalıdır. Kapitallaşdırılmasına yol verilən borclar üzrə məsrəflərin məbləği bu Standarta əsasən müəyyən olunmalıdır.
- 11 Borclar üzrə məsrəflər yalnız onların müəssisəyə iqtisadi səmərə gətirəcəyi ehtimal olunduqda və ya məsrəflər etibarlı səviyyədə qiymətləndirilə bildikdə aktivin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırıla bilər. Digər borclar üzrə məsrəflər yarandığı dövrlərin xərcləri kimi tanınmalıdır.

Kapitallaşdırılmasına yol verilən borclar üzrə məsrəflər

- 12 Kvalifikasiya olunan aktivin alınması, inşası və ya istehsalı ilə birbaşa əlaqəli olan borclar üzrə məsrəflər həmin aktiv üzrə məsrəflərin yaranmadığı təqdirdə qaçınması mümkün olan məsrəflərdir. Müəssisə müəyyən kvalifikasiya olunan aktivin əldə olunması üçün xüsusi olaraq borc aldıqda, həmin aktiv ilə əlaqədar borclar üzrə məsrəflər dəqiq müəyyən oluna bilər.
- 13 Borc vəsaitləri xüsusi olaraq kvalifikasiya olunan aktivin əldə olunması məqsədi ilə alındıqda, aktiv üzrə kapitallaşdırılmasına yol verilən borclara aid məsrəflərin məbləği, həmin borc vəsaitlərinin müvəqqəti investisiyasından əldə olunan hər hansı investisiya gəliri çıxılaraq, dövr ərzində borc vəsaitlərilə əlaqədar yaranmış faktiki məsrəflər kimi müəyyən olunmalıdır.
- 14 Borc vəsaitləri ümumi məqsədlər üçün əldə edildikdə və kvalifikasiya olunan aktivin əldə olunması üçün istifadə olunduqda, kapitallaşdırılmasına yol verilən borclar üzrə məsrəflərin məbləği həmin aktivə çəkilən məsrəflərə kapitallaşdırma dərəcəsinin tətbiqi vasitəsilə müəyyən olunmalıdır. Kapitallaşdırma dərəcəsi, xüsusi olaraq kvalifikasiya olunan aktivin əldə olunması üçün alınan borc vəsaitlərinin məbləği çıxılmaqla, müəssisənin dövr ərzində ödənilməmiş qalan borc vəsaitlərinə tətbiq oluna bilən borclar üzrə məsrəflərin orta çəkili dərəcəsi olmalıdır. Dövr ərzində borclar üzrə məsrəflərin kapitallaşdırılmış məbləği həmin dövr ərzində yaranmış borclar üzrə məsrəflərin ümumi məbləğindən artıq olmamalıdır.

Kvalifikasiya olunan aktivin balans dəyərinin bərpa olunan məbləğdən artıq olması

- 15 Kvalifikasiya olunan aktivin balans dəyəri və ya ehtimal olunan yekun dəyəri bərpa olunan məbləğdən və ya mümkün xalis satış dəyərindən artıq olduqda, balans dəyəri digər standartların tələblərinə uyğun olaraq tam və ya qismən silinməlidir. Müəyyən

hallarda, tam və ya qismən silinmiş məbləğlər həmin digər standartların tələblərinə uyğun olaraq bərpa oluna bilərlər.

Kapitalaşdırmanın başlanması

- 16 Borclar üzrə məsrəflərin kvalifikasiya olunan aktivin ilkin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitalaşdırılması aşağıdakı hallarda başlanır:
- (a) həmin aktiv üzrə məsrəflər yarandıqda;
  - (b) borclar üzrə məsrəflər yarandıqda; və
  - (c) aktivin təyinatı üzrə istifadəsinə və ya satışa hazırlanması üçün lazım olan fəaliyyətlər həyata keçirildikdə.
- 17 Kvalifikasiya olunan aktiv üzrə məsrəflərə yalnız pul ödənişləri, digər aktivlərin köçürülməsi və ya üzərinə faiz öhdəliklərinin götürülməsi ilə nəticələnən məsrəflər daxildir. Məsrəflər həmin aktiv ilə əlaqədar olaraq alınan aralıq ödənişləri və subsidiyaların dəyəri qədər azaldılır (bax. "Hökumət subsidiyalarının uçotu və dövlət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması üzrə" 17 Nəli Milli Mühasibat Uçotu Standartı). Dövr ərzində aktivin orta balans dəyəri, daha əvvəl kapitalaşdırılmış borclar üzrə məsrəflər daxil olmaq şərtilə, adətən həmin dövrdə kapitalaşdırma dərəcəsinin təbiiq olduğu məsrəflərin təqribi məbləğinə bərabər sayılır.
- 18 Aktivin təyinatı üzrə istifadəsi və ya satışa hazırlanması üçün həyata keçirilməli olan fəaliyyətlərə aktivin fiziki olaraq yaradılmasına qədər həyata keçirilən texniki və inzibati işlər daxildir. Lakin, aktivin vəziyyətini dəyişdirən istehsal və ya modifikasiya işləri həyata keçirilmədən aktivin saxlanması bu fəaliyyətlərə aid deyil.

Kapitalaşdırmanın müvəqqəti dayandırılması

- 19 Borclar üzrə məsrəflərin kapitalaşdırılması obyekt üzərində aparılan fəal işlərin dayandırıldığı uzadılmış müddət ərzində dayandırılmalıdır.
- 20 Borclar üzrə məsrəflər aktivin təyinatı üzrə istifadəsi və ya satışa hazırlanması üçün həyata keçirilməli olan fəaliyyətlərin dayandırıldığı uzadılmış müddətlər ərzində yarandıqda, həmin məsrəflər kapitalaşdırılmasına yol verilən məsrəflər kimi təsnifləşdirilmir. Lakin, borclar üzrə məsrəflərin kapitalaşdırılması adətən əhəmiyyətli texniki və inzibati işlərin həyata keçirildiyi dövr ərzində dayandırılır. Borclar üzrə məsrəflərin kapitalaşdırılması həmçinin müvəqqəti gecikmə, aktivin təyinatı üzrə istifadəsi və ya satışa hazırlanması prosesinin bir hissəsini təşkil etdiyi hallarda dayandırılır.

Kapitalaşdırmanın tam dayandırılması

- 21 Borclar üzrə məsrəflərin kapitalaşdırılması, kvalifikasiya olunan aktivin təyinatı üzrə istifadəsi və ya satışa hazırlanması üçün həyata keçirilməli olan bütün fəaliyyətlərin praktiki olaraq tamamlandığı zaman tam dayandırılmalıdır.
- 22 Aktivin fiziki yaradılması tamamlandıqda, gündəlik inzibati işlərin davam etməsinə baxmayaraq, həmin aktiv təyinatı üzrə istifadəyə və satışa hazır sayılır. Fəaliyyətlərin yalnız cüzi hissəsi tamamlanmamış qaldıqda, bu, mahiyyət etibarilə bütün fəaliyyətlərin tamamlandığını göstərir.

- 23 Kvalifikasiya olunan aktivin tikintisi hissə-hissə həyata keçirildikdə və bu hissələrdən hər biri digər hissələrin tikintisi hələ davam etdiyi zaman istifadəyə verilə bildikdə, borclar üzrə məsrəflərin kapitallaşdırılması həmin hissənin təyinatı üzrə istifadəsi və satışı üçün hazırlanması məqsədilə həyata keçirilməli olan bütün fəaliyyətlərin mahiyyət etibarilə tamamlandığı zaman tam dayandırılmalıdır.

Məlumatın açıqlanması

- 24 Maliyyə hesabatlarında aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:
- (a) borclar üzrə məsrəflər ilə bağlı qəbul edilən uçot siyasəti
  - (b) dövr ərzində kapitallaşdırılan borclar üzrə məsrəflərin məbləği; və
  - (c) kapitallaşdırılmasına yol verilən borclar üzrə məsrəflərin məbləğinin müəyyən olunması üçün istifadə edilən kapitallaşdırma dərəcəsi.

QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ

- 25 Bu standartın qüvvəyə minmə tarixi Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin müvafiq əmri ilə müəyyən edilir.

Əlavə 1 – “Borclara aid edilən xərclər” adlı 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə

“Borclara aid edilən xərclər üzrə” 13 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı əsasən “Borclara aid edilən xərclər” adlı 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartından (2006-cı ilin redaksiyası) götürülmüşdür.

13 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı arasında olan əsas fərqlər aşağıdakılardır:

- 13 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa istinad edən 1-ci maddəsi əlavə edilmişdir. 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı belə maddəni özündə əks etdirmir.
- 13 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının 3-cü və 4-cü maddələri “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq bu Standartı tətbiq etməli olan müəssisələri müəyyən edir.
- 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının 14-cü maddəsində kapitallaşdırıla bilən xərclərin müəyyənləşdirilməsi zamanı yarana biləcək çətinliklər açıqlanır. Bu maddə heç bir qayda və ya tələbləri əks etdirmədiyi üçün, Milli Mühasibat Uçotu Standartına əlavə edilməmişdir.
- 13 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı (2007-ci ilin redaksiyası) arasında əhəmiyyətli fərqlər mövcud deyil.
- 2006-cı ilin redaksiyası olan 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına uyğun olaraq, borclara aid edilən xərclər ya kapitallaşdırıla, ya da dövrün xərclərinə aid edilə bilər. 23 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının 2007-ci ilin redaksiyası isə (bu Standart 2009-cu ildən əvvəl qüvvəyə minməyəcəkdir) borclara aid edilən xərclərin yalnız kapitallaşdırılmasına yol verir.